

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia

- [1] <http://www.apambiente.pt> (Agência Portuguesa do Ambiente – Ministério do Ambiente e do Ordenamento do Território, Outubro de 2010).
- [2] Kulkarni, M.G.; Dalai, A.K., *Ind. Eng. Chem. Res.*, **2006**, *45*, 2901.
- [3] Gerpen, J. V., *Fuel Processing Technology*, **2005**, *86*, 1097.
- [4] Gomes, R., “*Manual do Biodiesel – Uma energia alternativa, uma solução energética*”, Litexa Editora, Lisboa-Porto, **2006**.
- [5] Melero, J.A.; Iglesias, J.; Morales, G., *Green Chem.*, **2009**, *11*, 1285.
- [6] Rao, K. N.; Sridhar, A.; Lee, A. F.; Tavener, S. J.; Young, N. A.; Wilson, K., *Green Chemistry*, **2006**, *8*, 790.
- [7] Sharma, Y. C.; Singh, B.; Korstad, J., *Biofuels, Bioprod. Bioref.*, **2011**, *5*, 69.
- [8] Sivasamy, A.; Cheah, K. Y.; Fornasiero, P.; Kemausuor, F.; Zinoviev, S.; Miertus, S., *ChemSusChem*, **2009**, *2*, 278.
- [9] Berrios, M.; Martín, M. A.; Chica, A. F.; Martín, A., *Chem. Eng. J.*, **2010**, *160*, 473.
- [10] Marchetti, J. M.; Miguel, V. U.; Errazu, A. F., *Renew. Sust. Energy Rev.*, **2007**, *11*, 1300.
- [11] Ma, F.; Hanna, M. A., *Bior. Techn.*, **1999**, *70*, 1.
- [12] Dubé, M. A.; Tremblay, A. Y.; Liu, J., *Bior. Techn.*, **2007**, *98*, 639.

- [13] Shibasaki-Kitakawa, N., Honda, H., Kuribayashi, H., Toda, T., Fukumura, T., Yonemoto, T., *Bior. Techn.*, **2007**, 98, 416.
- [14] Lotero, E.; Liu, Y.; Lopez, D. E.; Suwannakaran, K.; Bruce, D. A.; Goodwin Jr., J. G., *Ind. Eng. Chem. Res.*, **2005**, 44, 5353.
- [15] Sheldon, R., *Chem. Industr.*, **1997**, 1, 12.
- [16] Fajuda, F.; Plee, D., *Stud. Surf. Sci. Catal.*, **1994**, 85, 633.
- [17] Sheldon, R.; Downing, R., *Appl. Catal. A*, **1999**, 189, 163.
- [18] Mizuno, N.; Misono, M., *Chem. Rev.*, **1998**, 98, 199.
- [19] Fechetea, I.; Wangb, Y.; Vedrine J. C., *Catalysis Today*, **2012**, 189, 2.
- [20] Cantrell, D. G.; Gillie, L. J.; Lee, A. F.; Wilson, K., *Appl. Catal. A*, **2005**, 287, 183.
- [21] Hagen, J., '*Industrial Catalysis: A Practical Approach*', Wiley VCH, Second Edition, Germany, **2006**.
- [22] Al-Zuhair, S.; Ling, F.W.; Jun, L.S., *Process Biochemistry*, **2007**, 42, 951.
- [23] Mbaraka, I. K.; Radu, D. R.; Lin, V. S.-Y.; Shanks, B. H., *J. Of Catal.*, **2003**, 219, 329.
- [24] Bossaert, W. D.; Vos, D. E. D.; Rhijn, W. M. V.; Bullen, J.; Grobet, P. J.; Jacobs, P. A., *J. Of Catal.*, **1999**, 182, 156.
- [25] Díaz, I.; Mohino, F.; Pariente, J. P.; Sastre, E., *Appl. Catal. A*, **2001**, 205, 19.

- [26] Alvaro, M.; Corma, A.; Das, D.; Fornés, V.; García, H., *J. Catal.*, **2005**, 231, 48.
- [27] Mbaraka, I. K.; McGuire, K. J.; Shanks, B. H., *Ind. Eng. Chem. Res.*, **2006**, 45, 3022.
- [28] Melero, J. A.; Bautista, L. F.; Morales, G.; Iglesias, J.; Sanchez-Vazquez, R., *Chem. Eng. J.*, **2010**, 161, 323.
- [29] Kozhevnikov, I. V., *Appl. Catal. A*, **2003**, 256, 3.
- [30] Kulkarni, M. G.; Gopinath, R.; Meher, L.C.; Dalai, A.K., *Green Chem.*, **2006**, 8, 1056.
- [31] Narasimharao, K.; Brown, D. R.; Lee, A. F.; Siril, P. F.; Wilson, K., *J. Catal.*, **2007**, 248, 226.
- [32] Schuchardt, U.; Vargas, R. M.; Gelbard, G., *J. Mol. Catal. A: Chem.*, **1996**, 109, 37.
- [33] Schuchardt, U.; Sercheli, R.; Vargas, R.M., *J. Braz. Chem. Soc.*, **1998**, 3, 199.
- [34] Sercheli, R.; Vargas, R.M.; Schuchardt, U., *J. Am. Oil Chem. Soc.*, **1999**, 76, 1207.
- [35] Brito, A.; Borges, M. E.; Otero, N., *Energy & Fuels*, **2007**, 21, 3280.
- [36] Suppes, G. J., Dasari, M. A.; Doskocil, E. J.; Mankidy, P. J.; Goff, M. J., *Appl. Catal. A.*, **2004**, 257, 213.
- [37] Leclercq, E.; Finiels, A.; Moreau, C., *J. Am. Oil Chem. Soc.*, **2011**, 78, 1161.

- [38] Suppes, G. J.; Bockwinkel, K.; Lucas, S.; Botts, J. B.; Mason, M. H.; Heppert, A. J., *J. Am. Oil Chem. Soc.*, **2001**, 78, 139.
- [39] Baynese, R.; Cornelis, Hinnekens, Herve, Martens, Julien, US Patent 5,508,457 ,**1996**.
- [40] Suzukamo, G.; Fukao, M.; Minobe, M., *Chem. Lett.*, **1987**, 585.
- [41] Kim, H.-J.; Kang, B.-S.; Kim, M.-J.; Park, Y. M.; Kim, D.-K.; Lee, J.-S.; Lee, K.-Y., *Catal. Today*, **2004**, 93-95, 315.
- [42] Liu, X.; He, H.; Wang, Y.; Zhu, S., *Catalysis Communications*, **2007**, 8, 1107.
- [43] Peterson, G. R., Scarrah, W. P., *J. Am. Oil Chem. Soc.*, **1984**, 10, 1593.
- [44] Robert, S.W.; Lee, A.F.; Wison, K., *Green Chem.*, **2004**, 6, 335.
- [45] Takagaki, A.; Toda, M.; Okamura, M.; Kondo, J. N.; Hayashi, S.; Domen, K.; Hara, M., *Catal. Today*, **2006**, 116, 157.
- [46] Mo, X.; Lotero, E.; Lu, C.; Liu, Y.; Goodwin, J. G., *Catal. Lett.*, **2008**, 123, 1.
- [47] Díaz, I.; Mohino, F.; Blasco, T.; Sastre, E.; Pariente, J. P., *Microporous and Mesoporous Materials*, **2005**, 80, 33.
- [48] Díaz, I.; Mohino, F.; Pariente, J. P.; Sastre, E., *Appl. Catal. A*, **2003**, 242, 161.
- [49] Caetano; C.S.; Castanheiro, J.E.; Fonseca, I.M.; Ramos, A.M.; Vital, J., *Catal. Commun.*, **2008**, 9, 1996.

- [50] Tropecelo, A.I.; Casimiro, M.H.; Fonseca, I.M.; Ramos, A.M.; Vital, J.; Castanheiro, J.E., *Appl. Catal. A*, **2010**, 390, 183.
- [51] Paiva, A. L.; Malcata, F. X., *J. Molec. Catal. B: Enzym.*, **1997**, 3, 99.
- [52] Vankelecom, I. F. J., *Chem. Rev.*, **2002**, 102, 3779.
- [53] Vankelecom, I. F. J.; Vercruyssen, K.; Neys, P.; Tas, D.; Janssen, K. B. M., Gerrits, P. K.; Jacobs, P. A., *Topics Catal.*, **1998**, 5, 125.
- [54] Vankelecom, I. F. J.; Jacobs, P. A., *Catal. Today*, **2000**, 56, 147.
- [55] Parton, R. F.; Vankelecom, I. F. J.; Casselman, M.; Bezoukhanova, C. P.; Uytterhoeven, J.; Jacobs, P. A., *Nature*, **1994**, 370, 541.
- [56] Vankelecom, I. F. J.; Parton, R. F.; Casselam, M. J. A.; Uytterhoeven, J.-B.; Jacobs, P. A., *J. Catal.*, **1996**, 163, 457.
- [57] Langhendries, G.; Baron, G. V.; Vankelecom, I. F. J.; Parton, R. F.; Jacobs, P. A., *Catal. Today*, **2000**, 56, 131
- [58] Vankelecom, I. F. J.; Moens, N.; Vercruyssen, K.; Parton, R.; Jacobs, P. A., *Stud. Surf. Sci. Catal.*, **1997**, 108, 437.
- [59] Wu, S.; Gallot, J.; Bousmina, M.; Bouchard, C.; Kaliaguine, S., *Catal. Today*, **2000**, 56, 113.
- [60] Wu, S.; Bouchard, C.; Kaliaguine, S., *Res. Chem. Intermed.*, **1998**, 24, 273.
- [61] Parton, R. F.; Vankelecom, I. F. J.; Tas, D., Janssen, K., Gerrits, P. K., Jacobs, P. A., *J. Mol. Catal.*, **1996**, 113, 283.
- [62] Jacobs, P. A.; Vankelecom, I. F. J.; Vos, D. D., '*Chiral Catalyst Immobilisation and Recycling*', Wiley-VCM, Weinheim, Germany, **2000**.

- [63] Wolfson, A.; Jansses, S.; Vankelecom, I.; Geresh, S.; Gottlieb, M.; Herskowitz, M., *Chem. Comm.*, **2002**, 388.
- [64] Janssen, K. B. M.; Laquiere, I.; Dehaen, W.; Parton, R. F.; Vankelecom, I. F. J.; Grobet, P.; Jacobs, P. A., *Tetrahedron: Asymmetry*, **1997**, *20*, 3481.
- [65] Caetano, C. S.; Guerreiro, L.; Fonseca, I. M.; Ramos, A. M.; Vital, J.; Castanheiro, J. E., *Appl. Catal. A*, **2009**, *359*, 41.
- [66] Coutinho, F. M. B.; Rezende, S. M., *Polímeros: Ciência e Tecnologia*, **2001**, *11*, 4;
- [67] Coutinho, F. M. B.; Aponte, M. L.; Barbosa, C. C. R.; Costa, V. G.; Lachter, E. R.; Tabak, D., *Polímeros: Ciência e Tecnologia*, **2003**, *13*, 3;
- [68] Chakrabarti, A.; Sharma, M. M., *React. Polym.*, **1993**, *20*, 1.
- [69] Rezende, S. M., Soares, B. G., Coutinho, F. M. B., Reis, S. C. M. dos, Reid, M. G., Lachter, E. R., Nascimento, R. S. V., *Polímeros: Ciência e Tecnologia*, **2005**, *15*, 186.
- [70] Castanheiro, J. E.; Ramos, A. M.; Fonseca, I. M.; Vital, J., *Appl. Catal. A*, **2006**, *311*, 17.
- [71] Guerreiro, L.; Castanheiro, J. E.; Fonseca, I. M.; Aranda, R.M.; Ramos, A. M.; Vital, J., *Catal. Today*, **2006**, *118*, 166.
- [72] Tesser, R., Serio, M. di, Guida, M., Nastasi, M. and Santacesaria, E., *Ind. Eng. Chem. Res.*, **2005**, *44*, 7978.
- [73] Russbueltdt, B. M. E. and Hoelderich, W. F., *Appl. Catal., A*, **362**, 2009, 47.

- [74] Andrijanto, E.; Dawson, E.A.; Brown, D. R., *Appl. Catal. B: Env.*, **2012**, 115–116, 261.
- [75] Özbay, N.; Oktar, N.; Tapan, N.A., *Fuel*, **2008**, 87, 1789.
- [76] Guibal, E., *Prog. Polym. Sci.*, **2005**, 30, 71.
- [77] Domard, A., *Carbohydrate Polymers*, **2011**, 84, 696.
- [78] Velásquez, C. L., *Revista Iberoamericana de Polímeros*, **2003**, 4, 91.
- [79] Dinesh, K. S.; Alok, R. R., *Journal of Macromolecular Science-Polymer Reviews Part C*, **2000**, 40, 69.
- [80] Jaworska, M.; Sakurai, K.; Gaudon, P.; Guibal, E., *Polymer International*; **2003**, 52, 198.
- [81] Aoi, K.; Seki, T.; Okada, M.; Sato, H.; Shin-ichi, M.; Ohtani, H.; Tsuge, S.; Shiogai, Y., *Macromolecular Chemistry and Physics*, **2000**, 201, 1701.
- [82] Campana Filho, S. P.; Singnini; R., *Polímeros: Ciência e Tecnologia*, **2001**, 11, 169.
- [83] Okuyama, K.; Noguchi, K.; Kanenari, M.; Egawa, T.; Osawa, K.; Ogawa, K., *Carbohydrate Polymers*, **2000**, 41, 237.
- [84] Santos, J. E.; Soares, J. P.; Dockal, E .R.; Campana Filho, S. P.; Cavalheiro, E. T. G., *Polímeros: Ciência e Tecnologia*, **2003**, 13, 242.
- [85] Canella, K. M .N. C.; Garcia, R. B. *Química Nova*, **2001**, 24, 13.
- [86] Curotto, E.; Aros, F., *Analytical Biochemistry*, **1993**, 211, 240.
- [87] Prochazkova, S.; Vårum, K. M.; Østgaard, K., *Carbohydrate Polymers*, **1999**, 38, 115.

- [88] – `Pastor (Ed.), Pontificia Universidad Católica del Perú – CYTED-CIAD, Lima, **2004**.
- [89] Muzzarelli, R.A.A.; Rocchetti, R.; Stanic, V.; Weckx, M., `Chitin Handbook', Muzzarelli, R. A. A.; Peter, M. G. (Ed.), European Chitin Society, **1997**.
- [90] Moffatt, M. F.; Cookson, W. O. C., *Nature Medicine*, **1999**, 5, 380.
- [91] Illum, L.; Jabbal-Gill, I.; Hinchcliffe, M.; Fisher, A. N.; Davis, S. S., *Advanced Drug Delivery Reviews*, **2001**, 51, 81.
- [92] Guggi, D.; Krauland, A. H.; Bernkop-Schnürch, A., *Journal of Controlled Release*, **2003**, 92, 125.
- [93] Dash, M.; Chiellini, F., Ottenbrite, R. M.; Chiellini, E., *Progress in Polymer Science*, **2011**, 36, 981.
- [94] Hirano, S., *Polymer International*, **1999**, 48, 732.
- [95] Mao, J.; Zhao, L.; De Yao, K.; Shang, Q.; Yang, G.; Cao, Y., *Journal of Biomedical Materials Research Part A*, **2003**, 64, 301.
- [96] Zhang, Y., *Tissue Engineering*, **2003**, 9, 337.
- [97] Tokura, S.; Tamura, H., *Biomacromolecules*, **2001**, 2, 417.
- [98] Thanou, M.; Verhoef, J. C.; Marbach, P.; Junginger, H. E., *Journal of Pharmaceutical Sciences*, **2000**, 89, 951.
- [99] Felt, O.; Buri, P.; Gurny, R., *Drug Development and Industrial Pharmacy*, **1998**, 24, 979.
- [100] Kanauchi, O.; Deuchi, K.; Imasato, Y.; Shizukuishi, M.; Kobayashi, E., *Bioscience, Biotechnology and Biochemistry*, **1995**, 59, 789.

- [101] Hirano, S., *Biotechnology Annual Review*, **1996**, 2, 237.
- [102] Kumar, M. R., *Reactive & Functional Polymers*, **2000**, 46, 1.
- [103] Mathur, N.K.; Narang, C.K., *Journal of Chemical Education*, **1990**, 67, 938.
- [104] Baba, Y.; Noma, H.; Nakayama, R.; Matsushita, Y., *Analytical Sciences*, **2002**, 18, 359.
- [105] Senso, A.; Oliveros, L.; Minguillón, C., *Journal of Chromatography A*, **1999**, 839, 15.
- [106] Franco, P.; Senso, A.; Oliveros, L.; Minguillón, C., *Journal of Chromatography A*, **2001**, 906, 155.
- [107] Senso, A.; Franco, P.; Oliveros, L.; Minguillón C.; *Carbohydrate Research*; **2000**; 329; 367
- [108] Franco, P.; Senso, A.; Minguillón, C.; Oliveros, L.; *Journal of Chromatography A*; **1998**; 796; 265
- [109] Yashima, E.; *Journal of Chromatography A*; **2001**; 906; 105
- [110] Baba, Y.; Matsumura, N.; Shimori, K.; Kawano, Y., *Analytical Sciences*, **1998**, 14, 687.
- [111] Inukai, Y.; Chinen, T.; Matsuda, T.; Kaida, Y.; Yasuda, S., *Analítica Chimica Acta*, **1998**, 371, 187.
- [112] Ruiz, M.; Sastre, A.M.; Guibal, E., *Reactive & Fuctional Polymers*, **2000**, 45, 155.
- [113] Wang, Y.; Guo, M.; Jiang, Y., *Journal of Chromatography A*, **2002**, 952, 79.

- [114] Rhee, J.; Jung, M.; Paeng, K., *Analytical Sciences*, **1998**, *14*, 1089.
- [115] Monagas, S.A.F., *Revista Cubana de Farmacia*, **1998**, *32*, 125.
- [116] Kurita, K.; Shimada, K.; Nishiyama, Y.; Shimojoh, M.; Nishimura, S., *Macromolecules*, **1998**, *31*, 4764.
- [117] Naggi, A.M.; Torri, G.; Compagnoni, T.; Casu, B., '*Chitin in Nature and Technology*', Plenum Press, New York, **1986**.
- [118] Holme, K.R.; Perlin, A.S., *Carbohydrate Research*, **1997**, *302*, 7.
- [119] Wang, X.; Ma, J.; Wang, Y.; He, B., *Biomaterials*, **2001**, *22*, 2247.
- [120] Airoidi, C. M. O. A. Jr., *International Journal of Macromolecules*, **1999**, *26*, 119.
- [121] Juang, R.; Tseng, R., *Advances in Environmental Research*, **2002**, *6*, 171.
- [122] Muzzarelli, R.A.A.; Tanfani, F.; Emanuelli, M.; Mariotti, S., *Carbohydrate Research*, **1982**, *107*; 199.
- [123] Muzzarelli, R.A.A.; Weckx, M.; Filippini, O.; Lough, C., *Carbohydrate Polymers*, **1989**, *11*, 307.
- [124] Lee, Y.M.; Shin, E.M.; Noh, S.T., *Angewandte Makromolekulare Chemie*, **1991**, *192*, 169.
- [125] Sashiwa, H.; Shigemasa, Y.; Roy, R., *Chemistry Letters*, **2000**, *29*, 862.
- [126] Orienti, I.; Luppi, B.; Zecchi, V., *Journal of Cosmetic Science*, **1999**, *50*, 307.

- [127] Skorik, Y. A.; Gomes, C. A. R.; Vasconcelos, M. T. S. D.; Yatluk, Y. G., *Carbohydrate Research*, **2003**, 338, 271.
- [128] Marchetti, J. M.; Miguel, V. U.; Errazu, A. F., *Fuel*, **2007**, 86, 906.
- [129] Brito, A.; Borges, M. E.; Otero, N., *Fuel*, **2007**, 21, 3280.
- [130] Chung, K-H.; Chang, D-R.; Park, B-G., *Bioresour, Technol.*, **2008**, 99, 7438.
- [131] Melero, J. A.; Bautista, L. F.; Morales, G.; Iglesias, J.; Briones, D., *Energy and Fuel*, **2009**, 23, 539.
- [132] Jacobson, K.; Gopinath, R.; Meher, L. C.; Dalai, A. K., *Appl. Catal. B: Env.*, **2008**, 85, 86.
- [133] Lou, W.; Zong, M.; Duan Z., *Bioresour. Technol.*, **2008**, 199, 8752.
- [134] <http://www.dow.com>
- [135] Sreeprasanth, P. S.; Srivastava, R.; Scrinivas, D.; Ratnasamy, P., *Appl. Catal. A:Gen.*, **2006**, 314, 148.
- [136] Marchetti, J. M.; Errazu, A. F., *Biomass and Bioenergy*, **2010**, 34, 272.
- [137] Noiroj, K.; Intarapong, P.; Luengnareumitchai, A.; Jai, S., *Renewable Energy*, **2009**, 34, 1145.
- [138] Marchetti, J. M.; Errazu, A. F., *Fuel*, **2008**, 87, 3477.
- [139] Vicente, G.; Coteron, A.; Martinez, M.; Aracil, J., *Industrial Crops and Products*, **1998**, 8, 29.
- [140] Buisson, P.; Quignard, F., *Aust. J. Chem.*, **2002**, 55, 73.

- [141] Huang, K.; Xue, L.; Hu, Y-C.; Huang, M-Y.; Jiang, Y-Y., *React. Funct. Polym.*, **2002**, *50*, 199.
- [142] Zhang, X.; Geng, Y.; Han, B.; Ying, M-Y.; Huang, M-Y.; Jiang, YY., *Polym. Adv. Technol.*, **2001**, *12*, 642.
- [143] Wei, W-L.; Zhu, H-Y.; Zhao, C-L.; Huang, M-Y.; Jiang, Y-Y.; *React. Funct. Polym.*, **2004**, *59*, 33.
- [144] Huang, K.; Hu, J.; Huang, M-Y.; Jiang, Y-Y., *Polym. Adv. Technol.*, **2001**, *12*, 711.
- [145] Liu, H-W.; Xin, F.; Wu, L-M.; Huang, M-Y.; Jiang, Y-Y., *Polym. Adv. Technol.*, **2002**, *13*, 210.
- [146] Arena BJ. Chitin- and chitosan-based immobilized metal catalysts. US Patent **1981**.
- [147] Arena BJ. Hydrogenation using chitin and chitosan based immobilized metal catalysts. US Patent **1983**.
- [148] Arena BJ. Hydrogenation using chitin and chitosan based immobilized metal catalysts. US Patent **1984**.
- [149] Chiessi, E.; Pispisa, B., *J. Mol. Catal.*, **1994**, *87*, 177.
- [150] Quignard, F.; Choplin, A.; Domard, A., *Langmuir*, **2000**, *16*, 9106.
- [151] Felix, G., *J. Chromatogr. A*, **2001**, *906*, 171.
- [152] Malinowska, I.; Rózyłó, J. K., *Biomed. Chromatogr.*, **1997**, *11*, 272.
- [153] Valentin, R.; Molvinger, K.; Quignard, F.; Brunel, D., *New J. Chem.*, **2003**, *27*, 1690.

- [154] Molvinger, K.; Quignard, F.; Brunel, D.; Boissière, M.; Devoiselle, J. M., *Chem. Mater.*, **2004**, *16*, 3367.
- [155] Sudheesh, N.; Sharma, S. K.; Shukla, R. S., *J. Mol. Catal. A: Chem.*, **2010**, *321*, 77.
- [156] Sun, J.; Wang, J.; Cheng, W.; Zhang, J.; Li, X.; Zhang, S.; Sheb, Y., *Green Chem.*, **2012**, *14*, 654.
- [157] Ge, J.; Cuia, Y.; Yana, Y.; Jiang, W., *J. Membr. Sci.*, **2000**, *165*, 75.
- [158] Xiang, Y.; Yang, M.; Guo, Z.; Cui, Z., *J. Membr. Sci.*, **2009**, *337*, 318.
- [159] Rhim, J. W.; Park, H. B.; Lee, C. S.; Jun, J. H.; Kim, D. S.; Lee, Y. M.; *J. Memb. Sci.*, **2004**, *238*, 143.
- [160] Liu, Y.; Lotero, E.; Goodwin Jr, J.G., *J. Catal.*, **2006**, *243*, 221.
- [161] Alonso, D. M.; Granados, M. L.; Mariscal, R.; Douhal, A., *J. Catal.*, **2009**, *262*, 18.
- [162] Srilatha, K.; Lingaiah, N.; Prasad, P.S.S.; Devi, B.L.A.P.; Prasad, R.B.N.; Venkateswar, S., *Ind. Eng. Chem. Res.*, **2009**, *48*, 10816.

